

COM S'EFECTUA L'INVENTARI D'OBJECTES DELS MUSEUS

Una de les tasques més complexes en tota organització museística és la inventariació i catalogació dels objectes d'art. Aquesta afirmació, que de cop pot semblar fàtua, no té més abast que el de voler expressar la diversitat de treballs que incessantment comporta.

Temps enrera, quan els conjunts d'objectes artístics i d'obres d'art dels nostres museus s'agombolaven en l'edifici del Palau de la Ciutadella, no havia estat possible fer-ne un conscienciós inventari, en el seu sentit més ampli, degut, principalment, a les migrades possibilitats de la Junta de Museus, i per conseqüència, era evident que sense un tal inventari els treballs catalogatius havien d'ésser forçosament dificultosos, posat que, en els temps de referència, els objectes que ingressaven només s'annotaven de manera sumària en el llibre d'actes i en un registre d'entrades que, de fet, era l'únic inventari. Sols en alguns especials casos de donatius, llegats, dipòsits o adquisicions d'importància, en pervenia una relació, simple còpia dels tràmits notariais.

Aquestes relacions, intercalades dins voluminosos anuaris d'expedients, junt amb les llibretes que formaven el registre d'entrades abans referit, era tot el que es podia consultar quan s'anava a la recerca de dades sobre un determinat objecte artístic. Des d'aleshores, el nombre

Peça d'indumentària i detall amb el seu número d'inventari

d'objectes ha augmentat en quantitat i qualitat. El que avui constitueix el fons de la Junta de Museus ja no és aquell heterogeni conjunt que s'exposava al Museu de la Ciutadella, en el vell parc barceloní. En molt poc temps l'ingrés d'obres al Museu ha estat abundant, extraordinari. A més de l'adquisició de les col·leccions Plandiura i Bosch i Catarineu (1) cal anotar els importants i quantiosos llegats (Fàbregas, Artigas-Alart, Roig i Raventós), donatius (Rocamora, Coll, Marquesa de Cornellà, Vallmitjana, etc.), i dipòsits (Mateu, Masriera, Ricard Torres, Col·legi de

1. Dipositada als Museus per l'Institut Contra l'Atur Forçós de la Generalitat de Catalunya.

Farmacèutics), als quals s'han d'afegir encara els fons que constituïen el Museu Provincial d'Antiguitats, de Barcelona (que estava instal·lat a l'antiga capella de Santa Àgata) i el Cau Ferrat sitgetà. I això sense enumerar els nombrosos ciutadans que cooperen a l'obra de la Junta amb l'aportació de la diversitat d'objectes artístics que els ornaven la llar.

La incapacitat del local de l'edifici de la Ciutadella, per a contenir adequadament i digna tot quant es trobava en les galeries i reserves — amalgamat sense un ordre possible — es féu manifesta. S'imposava una seriació científica i una corresponent instal·lació de cada secció, de manera que, donant-se un màxim rendiment susceptible als materials, es respongués també al criteri especialitzador de la museologia moderna i es distribuïssin, alhora que els materials, els focus d'interès i d'estudi, separats per les fecundes limitacions de l'especialització.

I així fou com el vell Museu desaparegué emportat per la seva ràpida creixença. Vell tronc d'on han brotat i brotaran ufanes branques plenes de saba vital. D'aquell Museu heteròclit se'n van formant d'altres, més homogenis, ja especialitzats, que poc a poc van esbadeellant-se, paulatinament perfeccionant-se, fins que esdevindran gala de la ciutat i orgull dels barcelonins.

Car, la classificació de tots aquests conjunts d'objectes hauria produït continuades dificultats, de seguir-se emprant els vells procediments ordenatius, si la Direcció, preveient la tasca a desenrotllar, no hagués portat a terme una renovació total de mètodes. Amb aquesta finalitat, a la tardor de l'any 1931, quedava formada la secció tècnica dels museus, la qual, bon punt estructurada, començà tot seguit l'inventari general — el seu primordial objectiu — iniciant-lo amb els objectes que s'anaven instal·lant al primer museu de la sèrie projectada.

Aquesta secció tècnica, actualment estatjada al Poble Espanyol de Montjuïc — al pis alt de l'edifici on es reuneixen les diverses dependències de la Junta — ha portat a fi la tasca d'inventariar i classificar tots els objectes que componen

2

MUSEU DE LES ARTS DECORATIVES

SALA LI - Nº 32

INDUMENTÀRIA

Nº 17303

Gipó de tapisseria blanca ornada amb abundosa decoració de tanyis foliacis florejats amb sedes policromes i trama d'or; bocamànegues de les de dextral.

Manufactura catalana. Època Lluís XV; segle XVIII.

Donatiu del Sr. Manuel Rocamora.

Entrada al Museu: 20 de gener de 1934.

Nº 91 del catàleg de l'Exposició Rocamora.

Correspon al nº 9312 de l'arxiu fotogràfic.

Fitxa descriptiva de l'anterior peça d'indumentària

les diferents seccions dels museus — moltes d'elles ja instal·lades — en un conjunt de més de cinquanta mil peces, tasca que ha estat feta emprant un sistema nascut d'una llarga i continuada pràctica i que, en conseqüència, s'ha adoptat de manera definitiva.

I és aquest sistema, fill de l'experiència, el que volem donar a conèixer. Això, que implica explicar el procés pel qual passa un objecte des que entra a les nostres oficines fins a la seva instal·lació definitiva en algun museu, ens ha de portar a l'exposició del mètode amb què es procedeix als enregistraments i a l'estudiada organització dels nostres fitxers, perquè sigui factiblement fàcil respondre a les necessitats pròpies de la vida interior del museu, administrativa i tècnica, i per poder disposar en tot moment dels objectes com a elements d'estudi i treball.

L'entrada d'un objecte al museu, es fa mitjançant determinats requisits. Quan un objecte és ofert a la Junta — sigui en qualitat de venda, donatiu o dipòsit —, un primer tràmit consisteix a facilitar un imprès a l'ofertor el qual hi anota les

principals característiques de la peça, i, en cas d'oferta de venda, el preu que en demana. L'objecte, amb la fulla, previ lliurament d'un rebut provisional, passa a la secció tècnica on s'examina: es formula el dictamen sobre el seu valor artístic que avala la Direcció general. Després, en reunió de Junta, es decidirà l'acceptació o compra.

Si es pren l'acord d'admetre la peça oferta, aquesta, ja canviat el rebut provisional per un de definitiu, queda registrada al llibre d'entrades. Tot seguit és numerada i inventariada, i després fotografiada; el clixé obtingut passa a l'arxiu fotogràfic. Acabats aquests tràmits, s'envia l'objecte al museu que li correspon, on s'installa o bé s'emmagatzema en espera de trobar-se-li un lloc adequat.

Quins procediments i mètodes seguim per numerar i inventariar els objectes? Aquests són els que anem a especificar.

NUMERACIÓ. En portar a terme la unificació i renovació total dels vells inventaris ens calgué també bandejar l'es-

tès procediment de numerar les peces amb etiquetes engomades o penjades d'un cordill. Ultra la minva de dignitat artística, evocada per un afegitó tan antiestètic, aquest procediment — que trobem en la majoria de colleccions que ens pervenen —, té el gran inconvenient que els números així adherits acaben estripant-se o es desprenen i s'extravien, quedant aleshores l'obra sense cap dada que

s'haurà de cosir (colleccions de teixits i d'indumentària).

Sempre, però, es té cura que els números siguin de petit tamany, clars i situats en un indret amagat o discret, ensems que fàcils de trobar en tot moment. En pintures, dibuixos i altres objectes de superfície plana, el número està escrit a l'angle dret inferior; en escultures, bronzes, ceràmica, vidres i, en general, totes

Diversos calaixos de les cinc sèries de fixers instal·lats a les oficines tècniques

faci possible la identificació. Calia, doncs, trobar una solució que agermanés la pulcritud i la seguretat, i aquesta fou la d'escriure directament, i de manera molt discreta, el número damunt l'objecte.

El procediment emprat, varia segons la matèria de la peça: així unes vegades hi és pintat al vernís, en vermell (colleccions de ceràmica, metalls, pintures, joieria i orfebreria, vidres i en general totes aquelles peces de matèria dura o compacta), altres vegades s'escriu en tinta vermella (dibuixos, gravats i relligadures) i, finalment, es fa damunt un retall de veta de color adient al de l'objecte en el qual

les peces de cos molt rellevat, el número està posat en un angle de la base o peu, o al centre o baix de la part posterior. En ferros, medalles, armes, joies i objectes de bisuteria, la numeració es troba al lloc que bonament ofereix més discreció, a judici del qui ho executa; així, als anells el número va pintat al costat interior del cercle, al cantell en les medalles, les espases el duen en un marge de l'espiga, les claus a la tija, prop del dentat, i el mateix criteri procedeix en tots els casos semblants. Els teixits el duen en un angle de la part del revers; la indumentària — vestits, casaques, gipons, levites,

calces, mitges, guants, etc. — cosit a la vora superior de la part del folro; les sabates, a la part concavada de la sola, gairebé en igual lloc on els fabricants hi fendeixen la numeració del peu.

INVENTARIACIÓ. Enllestit aquest preliminar, es procedeix a la redacció de la fitxa d'inventari (targetes de cartolina blanca, de 0'12 x 0'16 mts.), que consisteix en la minuciosa descripció de totes les característiques i particularitats de l'objecte, i la seva classificació: nom, matèria, forma, color, decoració, fabricació, marca o punxó, dimensions, època, segle, autor, procedència, cost, data d'entrada al museu, bibliografia coneguda i número corresponent al elixé de l'arxiu fotogràfic (1). Quan l'objecte ja està instal·lat, s'hi indica el museu on es troba, la sala, el número d'ordre dins aquest, i, també, si està o no dins vitrina.

La manera com queden redactades les fitxes pot veure's en les diverses còpies reproduïdes. Al centre de la part superior s'hi fa constar la seva situació topogràfica (museu, sala i número d'ordre); al marge superior esquerre un gros número indica la sèrie del fitxer al qual pertany la fitxa; després, el nom genèric, i el número d'inventari; seguidament, el conjunt descriptiu més amunt indicat.

Sempre es procura que la redacció de cada fitxa sigui concisa ensems que detallada. Mantes vegades nosaltres hem provat d'identificar un objecte — comprovació sovint efectuada per persones forasteres — mitjançant el dibuix d'un croquis fet per la simple lectura de la fitxa, amb resultat falaguer.

De les fitxes manuscrites pel personal de la secció tècnica se n'obtenen set transcripcions mecanografiades. Aquestes còpies estan distribuïdes en set fitxers generals, els que s'han cregut necessaris

per a les diverses classificacions preestablertes.

FITXERS. Si tenim present que la finalitat essencial de les fitxes és la de coadjuvar a l'estudi i consulta d'obres i objectes d'art, es comprèn la necessitat de seriar les cartolines, estampillant-les amb el número de la sèrie o fitxer on pertanyen; altrament, quan les fitxes fossin reincorporades a lloc podrien suscitar-se dubtes o errors classificatius que amb la seriació s'eviten, i així, àdhuc en el cas de maneig quantiós, no hi ha possibilitat d'equivocació.

Els fitxers estan seriatos de 1 a 7, distribuïts en el següent ordre:

1 - *Fitxer numèric.* Si analitzem la utilitat que els fitxers reporten, cal reconèixer que aquest, el més simple, és el de millors resultats en les consultes sobre qualsevol determinat objecte del qual es sap el seu número d'inventari.

2 - *Fitxer de matèries.* Ordenat per nuclis genèrics de materials, i orientat, dins el possible, d'acord amb el sistema decimal de l'Institut Internacional de Bibliografia. Aquest fitxer admet tantes subdivisions com s'estimin convenientes i esdevé un poderós auxiliar en els treballs d'estudis de peces seriades, car permet posar a disposició del consultant totes les fitxes de les diferents seccions, com pintures murals, escultures de marbre, dibuixos, armes, ceràmica, indumentària, etcètera.

3 - *Fitxer cronològic.* Agrupat per segles amb divisió per països i subdivisió per contrades. Aquest fitxer facilita la consulta sobre estils, escoles, fabricacions i manufactures determinades; per exemple, el mobiliari Lluís XV, l'orfebreria de Benvenuto Cellini, els retaules de Vergós, les escultures de Manolo, les pintures de Mir, la ceràmica d'Alcora, etc.

4 - *Fitxer topogràfic.* Situa els objectes dins l'ordre dels museus, sales i vitrines. Per mitjà d'ell, en tot moment es pot saber on es troba un qualsevol objecte.

5 - *Fitxer de procedència.* Està format per quatre agrupaments: donatius, llegats, dipòsits i adquisicions. En cada

1. La numeració dels elixés no coordina, com seria preferible, amb la de l'inventari pel motiu d'incloure-s'hi molts negatius de coses que ens són alienes, tals com els de «El Arte en España» que provenen del Palau Nacional de Montjuïc quan aquest era el *sancta-sanctorum* de l'Exposició Internacional del 1929, els d'esdeveniments artístics, els d'inauguracions, els que són detalls d'algunes obres (hi ha retaule amb nombrosos elixés parcials) i els de tots els gravats que publica el nostre BUTLLETÍ, etc.

1

MUSEU D'ART DE CATALUNYA

Sala XXVII - N° 34

PINTURA: Al tremp damunt taula

N° 15840

Taula per a altar, amb l'escena de la degollació de Sant Medí o Sant Cugat, amb quatre figures masculines i un gos; a la part esquerra, altre personatge masculí del que només es veu el rostre; a segon terme esquerre, el monestir de Sant Cugat del Vallès. Obra atribuïda a Mestre Alfonso. Escola catalana. Segona meitat del segle XV.

Alçada: 1'600 mts. Amplada: 1'300 mts.

Adquirida per la Junta de Museus. Preu: 40.000 ptes.

Entrada al Museu: any 1908.

BIBLIOGRAFIA: P. VILLANUEVA "Viaje literario a les iglesias de España" tom. XIX, Madrid 1851. - GUDIOL I CONILL "San Cucufate del Vallés" Museum, n° 12, 1912. - JOAQUIM FOLCH I TORRES "Incerteses sobre la taula de la degollació de Sant Cugat o Sant Medí atribuïda a Mestre Alfonso" Butlletí dels Museus d'Art de Barcelona, Vol. 1 i 2, 1931 i 1932.

Correspon al n° 2604 de l'arxiu fotogràfic.

Fitxa de la sèrie numèrica

3

MUSEU DE LES ARTS DECORATIVES

SALA III - N° 62

CERÀMICA: Porcellana

N° 719

Grup de porcellana policromada. Quatre infants nus, jugant amb una cabra; un d'ells s'hi alleta.

Dimensions: 0'362 X 1'370 X 0'280 mts.

Manufactura castellana del Buen Retiro (Madrid).

Marca: Obra de la primera època (1760-1804).

Donatiu del Sr. Enric Batlló i Batlló.

N° 579 del catàleg de l'esmentat donatiu.

Entrada al Museu: 11 de novembre del 1914.

BIBLIOGRAFIA: MANUEL PÉREZ VILLAMIL, "Artes e Industrias del Buen Retiro" Madrid, 1904.

Correspon al n° 7028 de l'arxiu fotogràfic.

Fitxa de la sèrie cronològica

agrupament i per ordre alfabètic, hi ha les fitxes corresponents als objectes vinculats d'una mateixa procedència. Si són diversos els que provenen d'una mateixa persona, aleshores, dins l'ordenació alfabètica sobresurt una pestanya amb el nom d'aquella persona, la qual cosa facilita la consulta.

6 - *Fitxa administratiu*. Les fitxes que el componen estan totes signades per la direcció general en fer-se lliurament dels

una veritable cèdula de l'objecte, car encloou tot l'històric del mateix.

7 - *Fitxa topogràfic*. Aquest està repartit entre els museus de la Junta, és a dir, cada museu té un fitxer amb les fitxes dels objectes que s'hi guarden, i el conjunt de tots aquests fitxers forma el topogràfic general. D'igual estructura que el del número 4, la raó del seu repartiment entre els diversos museus està, a més de la utilitat que reporta a cada ad-

5

MUSEU D'ART DE CATALUNYA
Sala LX - N° 3

PINTURA: A l'oli damunt tela N° 11054

Quadre, pintat a l'oli damunt tela, signat: [Emili] Bosch-Roger i datat: 1930.

"El Paral·lel". Aspecte d'aquesta via barcelonina en l'indret on desemboca el carrer Nou de la Rambla.
Dimensions: 0'820 X 1'000 mts.

Adquirit per la Junta de Museus al concurs "Barcelona vista pels seus artistes". Guanyadora Premi Cambó.
Preu d'adquisició: 2.500 ptes.
Entrada al Museu: any 1930.

BIBLIOGRAFIA: IGNASI AGUSTÍ "Sobre E. Bosch-Roger" Art, Vol. I, 1933-34.

Correspon al n° 3959 de l'arxiu fotogràfic.

Fitxa de la sèrie de procedències

objectes als administradors dels museus on van destinades; aquests, signen en la mateixa fitxa la conformitat de la recepció. Cada una d'elles és un veritable rebut.

Tot moviment d'un objecte comporta invariablement el de la seva fitxa. Així, en el cas que un objecte surti del museu per a una nova instal·lació, la fitxa torna a cursar-se de manera inversa.

Amb aquest fitxer, doncs, poden saber-se tots els canvis que un objecte hagi pogut efectuar i, per aquest motiu, la fitxa és, alhora que document administratiu,

ministrador, en què esdevé auxiliar per a tota mena de treballs de retolament i catalogació que puguin efectuar-se fora de les oficines tècniques, car, en les freqüents alteracions d'emplaçament de les peces, el personal tècnic s'ha de traslladar al museu de referència i allí, davant de les obres artístiques i de llurs fitxes respectives, la tasca esdevé més planera.

Els cinc primers fitxers enumerats són a les oficines de la secció tècnica; el sisè es guarda a l'administració general; el setè, com ja s'ha dit, està repartit entre tots els museus.

CLIGNANCOURT

Marca corresponent a la Manufactura francesa de
Clignancourt (Fundada en 1775)

Objectes: Caixa de ferro a porcellanat, nº 1042 de
l'inventari de la Junta de Museus.

Fitxa d'una marca ceràmica francesa

CATALANA

ANGELATS

ANGELATS - (Ripoll, segle XVIII).

- en els canons de dues escopetes turques:
nº 2280 i 2281 del catàleg Marchesi.
- nº 259 i 260 del catàleg de la Real Armeria,
de Madrid (1854).
- nº 187 i 188 del catàleg de la Real Armeria,
de Madrid (1898).

Fitxa d'un punxó català d'armeria

A part d'aquests fitxers generals se n'han fet d'altres complementaris, per a facilitar els treballs catalogatius i els estudis d'identificació de les peces. Aquests són:

el de *marques* ceràmiques, d'armes, d'orfebreria, etc.

el d'*autors*, biogràfic i bibliogràfic, on consten tots els artistes catalans i altres dels quals el museu posseïxi alguna obra.

el *fotogràfic*, complement il·lustrat de l'anterior, amb tots els retrats — fotogràfics o dibuixats — i caricatures que aconseguiu referents als nostres artistes.

el *biogràfic d'artesans* catalans — forjadors, argenters, armers, ceramistes, vidriers, etc. — dels quals recollim qualsevulla referència documental.

el de *referències bibliogràfiques* de les obres dels nostres museus.

A més, un fitxer-índex de personatges retratats — pintures, dibuixos, escultures dels nostres museus —, amb les dades biogràfiques més imprescindibles.

I altre d'*iconogràfic* i d'*assumptes* de les obres que es guarden als museus. Per exemple: els sants Pere, les santes Caterina, les escenes històriques, els bodegons, els paisatges, etc.

Aquests fitxers estaran installats a la Biblioteca de la Junta, a fi que la seva consulta sigui pública.

Altra tasca complementària de la secció tècnica és el recull d'un lèxic o vocabulari dels termes d'art que ben sovint fem, amb la finalitat de cooperar, dins les nostres forces, a la tasca que realitza la secció filològica de l'Institut d'Estudis Catalans.

Com és natural, el fet d'ingressar incessantment noves peces als museus comporta una contínua alteració de les ordenacions establertes i ens obliga a prestar gran atenció a tots els trasllats si es vol que les fitxes coordinin sempre amb els retolaments i els catàlegs. Un cas ben exemplar i de fàcil comprovació, en especial pels qui en siguin visitants assidus, és el del Museu de les Arts Decoratives el qual avui dia ja gairebé no serva la seva estructuració inicial degut al constant augment de donatius i dipòsits d'objectes que, per considerar-los més interessants,

han anat substituint els primerament installats.

Per a facilitar, doncs, la feina que és conseqüència d'aquestes alteracions, precisa que els administradors dels museus ens ajudin, remetent a la nostra secció totes les indicacions dels canvis que en llur museu s'efectuïn, i quan l'objecte surt d'un museu per ésser traslladat a un altre, es fa necessari, així mateix, que l'administrador del primer remeti la fitxa a les oficines tècniques on es tindrà cura d'anotar-hi les variacions de lloc, i de remetre-la al fitxer del museu que esdevingui acollidor de l'objecte.

Amb tot l'exposat fins ací, hom podrà remarcar aquella complexitat que esmentàvem al començament i que es fa extensiva als treballs de rotulació i catalogació. Però aquests seran tema d'un altre article.

M. BALAGUER